

Sygn. akt II UK 165/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Gudowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Halina Kiriło

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z wniosku M. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o świadczenie przedemerytalne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 kwietnia 2016 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 11 września 2014 r.,

- 1. oddała skargę,**
- 2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na rzecz M. K. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 11 września 2014 Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w L. z dnia 3 stycznia 2014 r., zaskarżony przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, w ten sposób, że przyznał wnioskodawczyni M. K. prawo do świadczenia przedemerytalnego od dnia 17 maja 2013 r., a dalej idące jej odwołanie i apelację oddalił.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że M. K. była zatrudniona w Zakładzie Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w R. w okresie od dnia 1 czerwca 1998 r. do dnia 15 grudnia 2011 r. w wymiarze połowy etatu jako starszy inspektor do spraw BHP. Ten stosunek pracy ustał na mocy art. 10 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 192). ze względu na likwidację etatu. W grudniu 2011 r. na czas określony ubezpieczona pracowała na 1/8 etatu w spółce O. Ta umowa uległa rozwiązaniu z upływem okresu, na który została zawarta. Wniosek do organu rentowego złożyła w dniu 16 maja 2013 r. po półrocznym okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych.

Sąd Okręgowy nie podzielił poglądu prawnego co do braku prawa ubezpieczonej do świadczenia przedemerytalnego ze względu na ustanie ostatniego przed złożeniem wniosku stosunku pracy z innych przyczyn niż dotyczące zakładu pracy i przyznał wnioskodawczyni prawo do świadczenia przedemerytalnego od dnia 1 maja 2013 r. Zastosował art. 2 ust. 1 pkt 29 ppkt b ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (jednolity tekst: Dz.U. 2015 r. poz. 149), wskazując, że umowa o pracę łącząca wnioskodawczynię z Zakładem Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w R. została rozwiązana z dniem 15 grudnia 2011 r. z powodu likwidacji jej stanowiska. Stwierdził, że we wskazanym przepisie nie zawarto zastrzeżenia, by ostatni przed nabyciem statusu osoby bezrobotnej stosunek pracy został rozwiązany z przyczyn dotyczących pracodawcy.

Ten sam pogląd prawny wyraził Sąd Apelacyjny, z tym że uwzględnił art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (Dz.U. z 2013 r., poz. 170 ze zm.), stanowiący o ustaleniu prawa do świadczenia przedemerytalnego od następnego dnia po dniu złożenia wniosku wraz z

dokumentami i skorygował początkową datę przyznania świadczenia stosownie do wniosku z dnia 16 maja 2013 r.

W skardze kasacyjnej organ rentowy wniósł o uchylenie wyroków obydwu Sądów i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania lub ich zmianę i oddalenie odwołania oraz orzeczenie o zwrocie wypłaconego świadczenia przedemerytalnego i zasądzenie kosztów. Zarzucił naruszenie przez niewłaściwe zastosowanie art. 2 ust. 3 w związku z art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych i przyznanie ubezpieczonej prawa do świadczenia przedemerytalnego, chociaż status osoby bezrobotnej uzyskała w związku z rozwiązaniem umowy o pracę z upływem okresu, na który została zawarta, a nie bezpośrednio po rozwiązaniu z nią stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Podniósł, że prawidłowe zastosowanie wskazanego przepisu obejmuje tylko te sytuacje, w których osoba ubezpieczona rejestruje się jako bezrobotna bezpośrednio po rozwiązaniu stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, gdyż z art. 2 ust. 3 pkt 2 ustawy wynika, że taka osoba (określona w art. 2 ust. 1 pkt 5) nie traci prawa do zasiłku przedemerytalnego jedynie w przypadku podjęcia w okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia albo zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych. Nie nabywa prawa do świadczenia przedemerytalnego ubezpieczony, który po rozwiązaniu stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy podejmuje kolejne zatrudnienie i dopiero po jego ustaniu z innych przyczyn lub w innych okolicznościach rejestruje się jako bezrobotny.

Ubezpieczona wniosła o oddalenie skargi kasacyjnej, powołując się na pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 maja 2012 r., I BU 15/11 (OSNP 2013 nr 11-12, poz. 134), wskazywanym również w skardze kasacyjnej, lecz jako odniesienie dla odmiennego rozstrzygnięcia. Podniosła, że w okresie poprzedzającym rozwiązanie stosunku pracy, jak i wygaśnięciem stosunku pracy na skutek upływu czasu, na który umowa była zawarta, pozostawała na zwolnieniu lekarskim, a zarejestrowała się jako bezrobotna bezpośrednio po ustaniu zasiłku chorobowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Świadczenie przedemerytalne, podobnie jak instrumenty, o których mowa w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, stanowią realizację normy zawartej w art. 67 ust. 2 Konstytucji RP, nakazującej państwu aktywne wspieranie obywateli pozostających bez pracy nie z własnej woli i niemających innych środków utrzymania. Działania państwa w tym obszarze powinny być inicjowane tylko w razie potrzeby, więc należy doceniać inicjatywę osoby, która po utracie zatrudnienia w okolicznościach, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach emerytalnych, próbuje samodzielnie poszukiwać pracy i tylko w ostateczności korzysta z instrumentów aktywizacyjnych, o których mowa w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Z tych względów brak wskazania w ustawie bezpośredniego związku czasowego między rozwiązaniem stosunku pracy, a okresem bezrobocia powinien być interpretowany jako celowo zastosowane rozwiązanie ustawodawcy, umożliwiające rzeczywiste osiągnięcie zakładanych w ustawie efektów.

Stosownie do art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, świadczenie przedemerytalne przysługuje – po spełnieniu warunków stażu i wieku – jeżeli trwający co najmniej 6 miesięcy stosunek pracy lub stosunek służbowy został rozwiązany z przyczyn dotyczących zakładu pracy w rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Nabywa się je jednak po upływie co najmniej 180 dni pobierania zasiłku dla bezrobotnych, dalszego zarejestrowania jako bezrobotny, oraz zgody – a w każdym razie braku odmowy bez uzasadnionej przyczyny - na propozycję podjęcia odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w okresie pobierania zasiłku. Dalszym warunkiem uzyskania prawa do świadczenia jest także złożenie wniosku w terminie 30-dniowym od wydania przez powiatowy urząd pracy dokumentu poświadczającego 180-dniowy okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych (art. 2 ust. 3 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych). W związku z tym oczywiste jest, że ustawodawca nie przewidział warunku bezpośredniego następstwa okresu pobierania zasiłku dla bezrobotnych po rozwiązaniu stosunku pracy, a skoro tak, to można uznać, iż racjonalnie zamierzał do wyłączenia odmiennego potraktowania osób, które utraciły pracę z przyczyn

leżących po stronie pracodawcy ze względu na chwilę zarejestrowania się jako bezrobotny lub podjęcia krótkoterminowego zatrudnienia przed zarejestrowaniem.

Sąd Najwyższy, wykładając art. 2 ust. 3 tej ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, przyjmował powstanie prawa do świadczenia przedemerytalnego po co najmniej 6-miesięcznym pobieraniu zasiłku dla bezrobotnych, bez potrzeby wykazywania ciągłego pobierania tego świadczenia po rozwiązaniu ostatniego stosunku pracy (w wyrokach z dnia 7 marca 2013 r., I UK 559/12 (niepubl.); z dnia 3 lipca 2012 r., II UK 323/11 (niepubl.) oraz z dnia 23 maja 2012 r., I BU 15/11, OSNP 2013 nr 11-12, poz. 134). *Ad casu* przyjęto brak prawa do świadczenia przedemerytalnego osoby, która uzyskała status bezrobotnego dopiero po zaprzestaniu prowadzenia po rozwiązaniu stosunku pracy działalności pozarolniczej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2012 r., I UK 437/11 (OSNP 2013 nr 11-12, poz. 135). Rozbieżność ta została usunięta w uchwale z dnia 2 lipca 2013 r., III UZP 2/13 (OSNP 2013 nr 21-22, poz. 256). Sąd Najwyższy przyjął, że podjęcie aktywności zawodowej w czasie między rozwiązaniem stosunku pracy, a nabyciem prawa do zasiłku nie stanowi przeszkody do nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego. Przytaczając treść art. 2 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych *in extenso*, wywiódł, że wynika z niego prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługujące nie tylko pracownikom, z którymi rozwiązano stosunek pracy z powodu likwidacji lub niewypłacalności pracodawcy, albo z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, lecz także osobom, które nie mogą znaleźć zatrudnienia po okresie ponad pięcioletniego pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy, a także znajdującym się w podobnej sytuacji osobom prowadzącym pozarolniczą działalność gospodarczą po ogłoszeniu upadłości. Uwypuklił cel tych unormowań, odczytując je jako zapewnienie wsparcia socjalnego dla osób tracących źródło utrzymania z przyczyn od siebie niezależnych przed nabyciem uprawnień emerytalnych, które ze względu na wiek nie są w stanie skutecznie konkurować na rynku pracy. Taki cel ustawy został zresztą przedstawiony w uzasadnieniu projektu (Sejm IV kadencji, druk nr 2420), zatem Sąd Najwyższy wyprowadził tezę, że wspieranie aktywności takich osób, a nie propagowanie biernej postawy, uzasadnia przyznanie świadczenia

przedemerytalnego, gdy po aktywnym poszukiwaniu osoba w wieku przedemerytalnym, nie ma rzeczywistej możliwości znalezienia zatrudnienia.

W przepisach dotyczących zadań aktywizacyjnych przed zarejestrowaniem się (art. 2 ust. 5 pkt 1 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, art. 73 ust. 1 ustawy o promocji zatrudnienia) Sąd Najwyższy dostrzegł brak obowiązku zgłoszenia się w urzędzie pracy bezpośrednio po rozwiązaniu stosunku pracy z przyczyn leżących po stronie pracodawcy, na rzecz podjęcia prób znalezienia nowej pracy (działalności zarobkowej) i otrzymywanie zasiłku dla bezrobotnych, gdy próby takie zakończą się niepowodzeniem. Reasumując, Sąd uznał, podobnie jak w wyroku z dnia 23 maja 2013 r., I BU 15/11, że nie jest konieczny bezpośredni związek czasowy między ustaniem stosunku pracy a pobieraniem zasiłku dla bezrobotnych.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na art. 2 ust. 5 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, w którym zdecydowano o zaliczaniu do okresu aktywizacji okresów wymienionych w nim wyczerpująco, co prowadzi do wniosku, że nie zalicza się do okresu aktywizacji, a więc znalezienie się w okolicznościach niewymienionych w tym przepisie wydłuża ten okres. Oddalenie w czasie nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego z powodu podjęcia czynności niewymienionych w tym przepisie nie oznacza – zgodnie z wykładnią językowo-logiczną – zaprzepaszczenia szans na nabycie świadczenia przedemerytalnego.

Ubezpieczona podjęła dodatkowe działania zmierzające do pozostania na rynku pracy, więc należy stwierdzić, że zgodnie z art. 2 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych z perspektywy celu świadczenia przedemerytalnego, nabyła prawo do świadczenia przedemerytalnego.

Z tego względu Sąd Najwyższy uznał skargę kasacyjną za nieuzasadnioną i orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁴ k.p.c.). O kosztach postępowania orzeczono na zasadzie art. 98 § 1 k.p.c.

kc